

SOUBOR DROBNÉ FIGURÁLNÍ PLASTIKY S NÁBOŽENSKOU TEMATIKOU Z NOVOMĚSTSKÉ LOKALITY PALÁC NÁRODNÍ V PRAZE

TOMASZ CYMBALAK – NELA HLADÍKOVÁ TRACHTOVÁ

Studie pojednává o drobných vrcholně středověkých keramických plastikách. Na české poměry unikátní kolekce několika desítek fragmentů těchto výrobků s náboženskou i světskou tematikou byla získána v průběhu záchranného archeologického výzkumu u křižovatky ulic Národní–Mikulandská. Příspěvek předkládá přehled typů nalezených plastik, technologii jejich výroby včetně použité suroviny i dosavadní znalosti o jejich producentech, v německy mluvících zemích označovaných nejčastěji jako *Bilderbäcker*, v českém prostředí patrně loutkáři. Příspěvek se snaží ve středoevropském kontextu přiblížit problematiku okrajového výrobního artiklu, kterému nebyla dosud v českém prostředí věnována velká pozornost.

COLLECTION OF TINY FIGURAL SCULPTURE WITH RELIGIOUS THEME FROM THE NEW TOWN LOCALITY – PALACE NÁRODNÍ IN PRAGUE

The topic of the study lies in high medieval, tiny, ceramic sculpture. In the Czech Lands a unique collection of several tens of fragments of these artefacts with religious as well as profane theme was achieved during the rescue archaeological excavations situated near the crossing of Národní and Mikulandská streets. The study of archaeological material presents the summary of types of excavated sculptures, production technology, used raw materials and current knowledge about the products labelled mostly as *Bilderbäcker* in German speaking countries or probably as puppet masters in the Czech background. The contribution of the study consists in the description of the topic of marginal production article in the central European context, which has been outside the point of interest in the Czech background.

Klíčová slova — drobná keramická plastika – Praha – archeologický výzkum – řemesla – malé votivní předměty – hmotná kultura

Key words — tiny ceramic sculpture – Prague – archaeological excavation – crafts – small votiv articles – material culture

V průběhu záchranného archeologického výzkumu realizovaného na ploše tří novoměstských parcel u křižovatky ulic Národní–Mikulandská (ppč. 843 + čp. 135) byla získána na české poměry unikátní kolekce několika desítek fragmentů drobných, pozdně středověkých keramických plastik s náboženskou tematikou. Mezi ostatními nálezy tohoto charakteru z historického jádra Prahy je popisovaný soubor jedním z nejpočetnějších. Pozornost bude věnována především skupině 28 torz, provedených z neglazované jemné hrncířské hmoty, mezi kterými jsou zastoupena různá vyobrazení postavy Ježíše a Panny Marie s Ježíškem.

Téma vrcholně středověké a raně novověké votivní figurální plastiky se v české odborné literatuře objevuje již od poloviny minulého století (LIŠKA 1948). Z novějších rozborů a studií věnovaných lidové zbožnosti, jež byla projevovala prostřednictvím drobných sochařských výtvarů, zde můžeme namátkou uvést práce Z. Měchurové (MĚCHUROVÁ 2009; 2010) nebo F. Gabriela a L. Kracíkové (GABRIEL/KRACÍKOVÁ 2010). Pro pražské prostředí přínosný výstup představuje nepublikovaná diplomová práce Š. Juřinové (JUŘINOVÁ 2015). Některé novější nálezy z Brna jsou v poslední době zpřístupňovány na webových stránkách obecně prospěšné společnosti Archaia Brno.² Vybrané plastiky z Olomouce již před několika lety prezentoval J. Bláha (1996). Předměty a jejich nálezo-
vý kontext z Českých Budějovic přiblížil J. Mlittký (1996) následovaný J. Eliškou (2007). Nálezy z území Slovenska shrnul M. Slivka (1991), jehož poznatky rozšířil R. Mráz (1999).

Lokalita

Drobné figurální plastiky byly objeveny při jednom ze záchranných archeologických výzkumů odboru archeologie NPÚ v Praze v poslední době. Akce proběhla na ploše tří současných parcel lokalizovaných v severovýchodní části jednoho novoměstského domovního bloku, vymezeného ulicemi Voršílská, Ostrovní, Mikulandská a Národní. Terénní práce byly realizovány v souvislosti s výstavbou hotelovo-kancelářského komplexu Palác Národní (obr. 1). Hlavní etapa výzkumu se uskutečnila ve druhé polovině roku 2013, kdy bylo v průběhu šesti měsíců prozkoumáno téměř

* Studie je věnována k životnímu jubileu panu profesorovi J. J. Kruppé.

2 Např. <http://www.archaiabrno.cz/home_cs/?acc=zapisnicek&blog_id=741&blog_date=2016-09-27&blog_archive_date=201609> [vid. 2016-09-27].